

אין צדין פרק שלישי ביצה

בו.

עין משפט
נר מצוה

6 שבת טו. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

אם יש בו מוס. על כרחי ר' יהודה מוקצה אית ליה ונמוס הנופל בו ביום טוב לא שרי ללאו דעמיה עליה מאתמול וה"ק צבור בעל מוס שלא הראהו להחם מבעוד יום להמירו ונפל לצבור צ"ע ירד מומחה ויראה מוס שהיה בו אתמול אם מוס קבוע הוא יעלה וישחוט משום דמוקצה ליכא דמתמול דעמיה עליה: אין זה מן המוקץ. לאו משום מוקצה אפר ליה דהא לית ליה מוקצה אלא לפי שממירו צ"ע נראה כמתקן הדין ליה כדן דין גזור ביה משום שבות' וה"ק אין התרמו הימר ואינו מוכן להכשיר: גמ' אי נימא ברלאן כו'. דהא והא משום מוקצה לא הוי טעמיה דלישכא שמעינן להו אלא משום ראיתי מוס דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה כיוש דון דין: לפלגו בעלמא. בלא נפל לצבור: לעריס. לומר דהא ימלא כלל מוס: ולסקיה כרבי יהושע.

דאמר בפרק משילין (לקמן דף טו.) אומרו ואת גנו שנפלו לצבור מעלה את הראשון ע"מ לשחוט ואינו שוחט וחרור ומעלה את השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט: אי הכי. דנפילת בור דנקט לאשמעינן דלא יעלהו נקט ליה ואם לאו לא יעלהו מצעי ליה דהא עיקר משום העלאה נקט לה ושיטתה פשיטא לן: לא לריבא דעבר ואסקיה. ומשמעותא דלא לסקיה מרשא ש"מ דקתני ירד המומחה ויראה ולא קתני יעלהו ויראה ודבר אשמעינן אחריו דאי עבר ואסקיה ולא מלא כלל מוס ה"ק אם יש בו מוס הקבוע מע"ט יעלה וישחוט ואם לאו דלא היה מע"ט אלא היום אפילו עבר והעלהו לא יעלהו: ואם מוקצה הוא. אי מאתמול לא היה ביה מוס כלל פשיטא דלא ישחוט דהא אשמעינן רבי יהודה בכמה דוכתי דאית ליה מוקצה: קמ"ל דאי לא היה קבוע מערב י"ט לא ישחוט משום דמוקצה מחמת אסור הוה אי נמי משום דעבר ואסקיה: צבור חס שנפל לצבור גרסין בצרייתא. דלית להו מוקצה להך תנאי בצבור דכל שעתא דעמיה עליה שמה יפול בו מוס: ירד מומחה. ולא לעריס ולסקיה: ר' יהודה הנשיא הוא רבי ולא היינו רבי יהודה דמתניתין דפסח ר' יהודה הוא ר' יהודה זר אלעאי: אם יש בו מוס. אפילו נפל בו היום: יעלה וישחוט. דלית ליה מוקצה בצבור: ואם לאו. ועבר ואסקיה לא ישחוט אפילו נפל בו מוס לאחר העלאה ונקטא הוא משום דעבר ואסקיה וי"ט לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר דלא ישחוט דהא חס הוא ומתניתין דלא שנינו הכי משום דמתניתין לא מניין לאוקומה בתם משום דרבי יהודה מוקצה אית ליה ולא מני למימר אם יש בו מוס שנפל בו צ"ע יעלה וישחוט וכיון דע"כ צבעל מוס מוקמה לא אנטרין לגמרי סיפא כשנייא דחיקא ולמימר דלא ישחוט לא יעלה קאמר דהא מני לגמרי שפיר כדשנינו דאשמעינן ואם לאו דלא היה קבוע מבעוד יום דאפילו עבר ואסקיה לא ישחוט וע"כ דאתעביד ליה מוס קבוע השתא: לשון אחר לא גרס בצרייתא צבור חס אלא כי מתני' גרסין בצרייתא צבור שנפל לצבור. ומתוקמא הכי צבור שנפל לצבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה דלא עריס ונסקיה ונסקיה: אם יש בו מוס. אם ימלא בו מוס הידוע שהיום לא נעשה יעלהו וישחוט ואם לאו אלא נפל בו מוס היום אפילו העלהו לא ישחוט ולרבי יהודה ונשיאה ליכא למפרך כדפרישין לעיל פשיטא דלא ישחוט דהא מוקצה הוא דאילו לדידיה אנטרין דהשתא הוא דאשמעינן דאית ליה מוקצה: א"ל ר' שמעון בן מנסיא כרי אמרו. רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש בן יוחאי

אם יש בו מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט ור' שמעון אומר כל שאין מומין ניכר מבעוד יום אין זה מן המוקץ: גמ' במאי קא מפלגי אי נימא ברואין מומין מפלגי דר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט ור' שמעון סבר אין רואין מומין בי"ט ולפלגו ברואין מומין דעלמא בכור שנפל לצבור אצטריבא ליה סד"א משום צער בעלי חיים לעריס ולסקיה: כר' יהושע קמ"ל אי הכי לא ישחוט לא יעלה וישחוט מבעי ליה לא צריבא דעבר ואסקיה סד"א לשחיטה קמ"ל לשחיטה הא תם הוא לא צריבא דנפל ביה מומא והא מוקצה הוא אלא דנפל ביה מוס עובר מערב יום טוב והשתא הוה ליה מוס קבוע מהו דתימא דרעותיה עליה ונשחטיה קמ"ל: ת"ר בכור חס שנפל לצבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט אמר לו ר' שמעון בן מנסיא יהרי אמרו אין רואין מומין ביום טוב כיצד נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו בי"ט נולד בו מוס בי"ט

ע"כ לא צעי למימר דאין זה מן המוקץ שהוא מוקצה דהא ר"ש לית ליה מוקצה אלא ה"ס כל שאין מומין ניכר שלא ראהו חכם מע"ט ולא היה נודע אם היה קבוע אין זה מן המוקץ כלומר אין הימרו הימרו דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין צ"ע ועממא משום דנראה כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה דאין זה מן המוקץ משמע דאפילו בקרו חסם כיון שלא נודע שהוא מוס קבוע מאתמול אסור ר"ש ולפ"ה משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר לכתולה הא ידענא שפיר דמי וע"כ דכשנת מוכח כהדיא בפרק כירה (שבת דף טו: וס) דמטעם מוקצה קאמר דפרין מהכא דר"ש אית ליה מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן נ"ל דמטעם מוקצה קאמר דאין זה מן המוקץ ואפילו עבר ובקרו מ"מ אסור משום מוקצה ופליגי ברואין מומין וגם פליגי במוקצה מימורא דקתני אין זה מן המוקץ והא דפרין כהא גמ' לפלגו ברואין מומין בעלמא ר"ל דלא נפל לצבור ולעולם כלשנא דמתניתין דמוקצה וכן הא דקאמר בגמרא מהו דתימא כיון דעמיה עליה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור משום מוקצה ואפילו אם בקרו צדינא דאסור אף לר' יהודה כיון שלא היה בו מוס קבוע מאתמול ור"ש אפר אפילו אם היה בו מוס משום מוקצה דפריש' דלא כדאמר בר אבוכי וא"ת מ"ש

דככל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל דטעמא רבה אית ליה הואיל דס"ל דרואין מומין ביום טוב וידוע שמוס קבוע היה מאתמול א"כ אין כאן מוקצה דהא מאתמול דעמיה עליה אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעמיה עליה מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו צדינא:

ר"ג רבנן בכור חס שנפצ' צבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה מוקצה דקאמר אם יש בו מוס קבוע ואפילו אם נפל צ"ע יעלה וישחוט ולית להו להני תנאי מוקצה בצבור דלעולם דעמו עליו שמה יפול בו מוס ואם לאו שאין בו מוס מאליו לא ישחוט וא"ת פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפריש' לעיל ועל ר' יהודה דמתני' לא צעי לגמרי הכא דלא צעי לגמרי שנייא דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר הואיל דאית ליה שנייא אחרינא דר' יהודה אית ליה מוקצה בצבור וצ"ר לאוקומי בצבעל מוס ע"כ דהא אית ליה מוקצה אבל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה מוקצה בצבור דהא בתם שנפל לצבור מיירי לא מני לגמרי הכי שנפל בו מוס קבוע צ"ע דמשני לרבי יהודה במתניתין עוד פריש' פי' אחר דלא גרס חס בצרייתא אלא ה"ג צבור שנפל לצבור וכו' אם יש בו מוס קבוע שדוע בו מוס מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל בו מוס היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקצה ולרבי יהודה נשיאה אית ליה מוקצה ולא פריך הש"ס כדפריך הש"ס לעיל לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקצה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני' פריך שפיר דמאי אנטרין לאשמעינן אי משום מוקצה בהרבה מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקצה אבל ארבי יהודה הנשיא אנטרין לאשמעינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקצה ותימא דכשלהי מכלתין (דף טו.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי אית ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהכא וי"ל דלא פסיק להוכיח מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני דפ"ה דלמד אית ליה מוקצה ולמד לית ליה מוקצה ומספקא ליה אי כהאי לישנא אי כהאי לישנא לכן לא היה לו להוכיח מהכא: (וע"ע חוספות שבת מה: ד"ה לדבריו): אלא

מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף טו.) א"ר כשהיינו לומדים תורה אצל ר' שמעון בחקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון בן מנסיא לרבי הרי נתלוק בה דורות שלפנינו וזיל לחומר: נולד בו מוס מע"ט. רבי שמעון בן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון בן יוחאי וה"ק הרי אמר ר"ש בן יוחאי אין רואין מומין כיצד נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו לכתולה אבל אם עבר ובקרו שחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה בין השמשות להיות ממוקן שלא היה מחוסר אלא ראיתי חסם: צ"ע

כב א ב ג מ"י ט"ז
מלכות י"ט הלכ
ג פמל לאין סה טוה ש"ע
א"ת כי תמל ספ"ף ט
וטושי"ט י"ד סמן ע"ב
ספ"ף ט:

רבינו הגאון

אם יש בו מוס. אוקימנא ברואין מומין ביום טוב פליגי. והאי דקתני נפל לצבור איצטרין. סריא משום צער בעלי חיים לעריס ולילסקיה כר' יהושע. דתני אהו ואת גנו שנפלו לצבור. ר' יהושע. אומר מעלין את הראשון על גנת לשוחטו ואינו שוחט. ומעריס ומעלה את השני כו'. קמ"ל דלא עברין כר' יהושע. ולא יעלה הוה צריך למימא. ואנב חזא קמ"ל תרת. חזא לא יעלה. ואי עבר ואסקיה לא ישחוט. ואע"כ דפלי כיה השתא מוס קבוע והוה ליה מערב י"ט מוס עובר. מהו דתימא כיון דהוה ליה מערב י"ט מוס עובר. והאידנא הוה ליה מוס קבוע. דעמיה עליה הוה מאתמול ולא מוקצה הוא. ת"ר בכור הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו'. אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביום טוב. נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו ביום טוב. נולד בו מוס